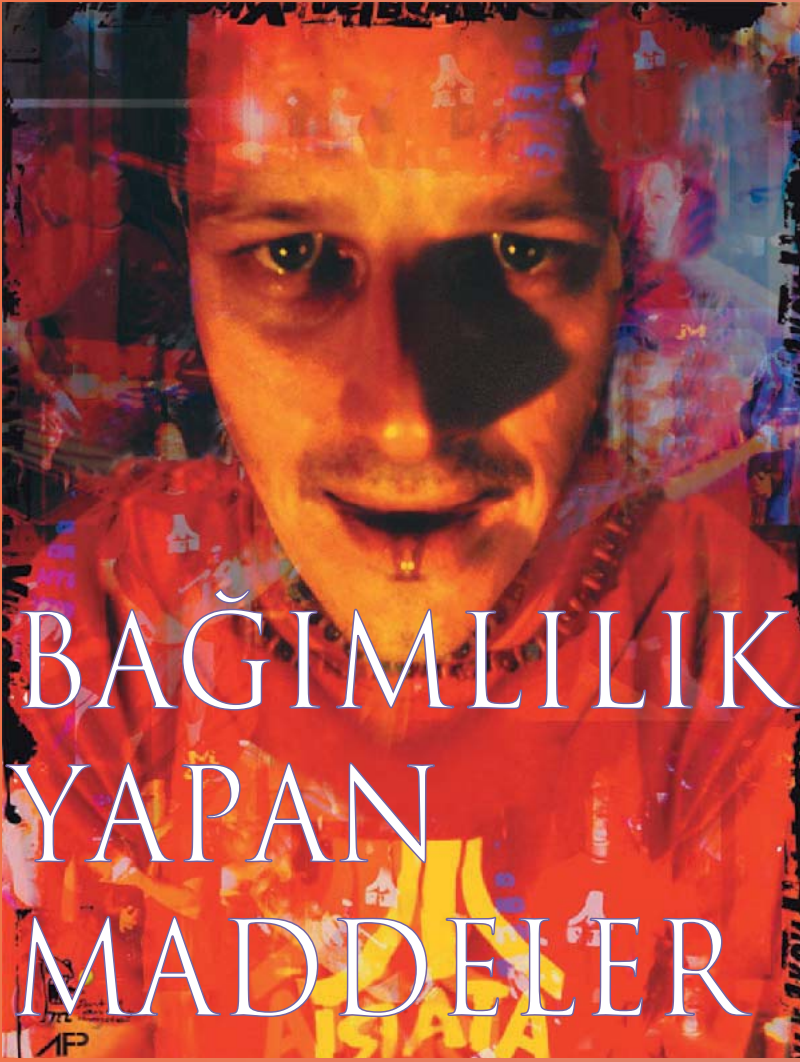

BAĞIMLILIK YAPAN MADDELER

"Uyuşturucu kullanımı hızla yaygınlaşıyor!", "Gençler uyuşturucu tuzağına düşürülüyorlar!", "Uyuşturucuya hayır!". Son yıllarda medyada bu başlıklara sıkça rastlar olduk. Uyuşturucu ticaret yolunun ülkemizden geçmesi ve geçmekle kalmayıp kırıntılarını bırakması, özellikle gençlerin bu maddelere daha kolay ve daha ucuza ulaşmalarında en büyük etken. Belki de bir başka etken de, magazin programlarında polis merkezlerine götürülürken sıklıkla boy gösteren, tüm Türkiye'nin gözünün kulağının üzerinde olduğu "yüksek sosyete". Her ne kadar "uyuşturucu" olarak dillere yerleşse de, aslında bu maddeler bağımlılık yaratan maddeler; uyuşturucuyla, uyarıcıyla... Yani yalnızca uyuşturarak sorunlarından kurtulmak isteyenleri değil, aynı zamanda geç saatlere kadar dinç kalarak derslerini yetiştirmeye çalışan gençleri de ağına takıyor. Nedir insanları bu kadar bağımlı yapan bu maddeler? Vücudumuzda bunca etkiye nasıl yol açabiliyorlar? Ve tabii, ne pahasına?!

Madde bağımlılığı dediğimizde aklımıza ilk gelen eroin ya da afyon olur. Belki esrar ve son zamanlarda iyice çeşitlenen ekstazi de aklımızdan geçer. Ancak, bağımlılık yapan ve vücudumuza kalıcı hasarlar veren maddeler yalnızca bunlarla kalmıyor. Uyuşturanlar, uyarıcılar, kas yapanlar, uzağı yakın cüceyi dev yapanlar. Üstelik, yeni "sentetik ürünler"le artık bu etkilere kavuşmak eskiye göre hayli kolaylaştı. Cicili bicili resimlerle süslenmiş, en korkuncu bile ancak kurumuş yeşil bir yaprak kadar tehlikeli görünüme sahip bu maddeler, sakıncalarını gizlemekte de oldukça başarılı.

Bu maddeler, kimince iki günlük haftasonu partilerinde sabahlara kadar dans edebilmek, kimince sorunlardan uzaklaşmak, kimince de arkadaşlarının yanında küçük duruma düşmemek için kullanılıyor. Hatta, kimi lise öğrencileri, yalnızca ardından kocaman bir "aferin" alacaklarını bildikleri derslerini sabaha kadar yetiştirebilmek için

kullanıyorlar uyarıcı olanlarını. Elbette, görünümü bir baş ağrısından kurtulmak için aldığımız zararsız bir ilaçtan daha ürkütücü olmayan bu maddeleri alırken, daha sonra bunun karşılığında ne bedeller ödeyeceklerini çok da düşünmüyorlar. Üstelik, bir de "bir kereden hiç birşey olmaz" cümlesi zihinlerimize bunca kazılıyken. Peki, evlerimizde bile her zaman bulundurduğumuz uçucu maddelerin, ilk kullanımda bile ölüm riski taşıdığını biliyor muydunuz? Steroid kullanımının kelliğe neden olduğunu? Ya, esrarın öğrenme ve hafıza sorunlarına yol açabileceğini?

2003 yılında, Sağlık Bakanlığı, Birleşmiş Milletler ve Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezlerinin işbirliğinde 6 büyük ilde "Türkiye Profili" diye bir araştırma yapılmış. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, yasadışı bağımlılık yapan maddelerin kullanımında, birinciliği uçucu maddeler alıyor. Uçucu madde deyince daha çok sokak çocuklarını ve okulsuz çocukları düşünüyoruz.

Ancak, ailesiyle birlikte yaşayan çocuk ve yetişkinlerde de oranın az olmadığı görülmüş. Bunu, yüksek oranda esrar kullanımı takip ediyor. Sonra eroin ve ekstazi geliyor. Bu çalışmanın çarpıcı sonuçlarından biri de, haftasonlarında aileleri tarafından nerede oldukları bilinmeyen çocuklarda madde kullanımının daha yüksek olduğu.

Tüm bu maddeler ve daha fazlasıyla dünyanın başı dertte. Özellikle, orta öğretim ve lise öğrencileri için bilgilendirme çalışmaları hız almış durumda. Biz de, çorbada bir tuzumuz olsun istedik. Bu maddeler ve etkileri üzerine, çeşitli kaynak taramaları ve görüşmelerle, kafalardaki soru işaretlerini bir parça gidermeye çalıştık.

Beyaz Zehir: Eroin

Eroin, beyaz, koyu gri, fildişi ve kahve rengi tonlarda, küçük kristaller halinde ya da un gibi toz halinde bulunur. Yüzyıllarca ağrı kesici olarak kul-

Uçucu Maddelerle İlgili Önemli 9 Nokta

Evdeki ürünler tehlikeli olabilir.

Uçucu maddeler zihin değiştirici etkileri olan solunabilen kimyasal buharlardır. Bunların bir kısmı, sprey boya, yapıştırıcılar, temizlik sıvıları gibi hergün evlerimizde kullanılan ürünlerde bulunur. Ancak, bu zehirli kimyasallar vücudumuz için çok tehlikeli.

Tek bir kez Uçucu madde kullanımı ölüme neden olabilir.

Tiner ya da aerosol spreylerde yüksek yoğunluktaki kimyasalları koklamak, kalp krizi ya da birkaç dakika içinde ölüme bile neden olabilir. Bu, "ani koklama ölümü" olarak biliniyor ve ilk seferde ya da daha sonraki herhangi kullanımda gerçekleşebiliyor. Aynı zamanda, akciğerler hava yerine kimyasallarla doldurulduğu için oksijen yoksul olduğundan da ölüme neden olabilir.

Uçucu maddelerin nasıl alındığının bir önemi yok.

Uçucu maddeler ağızdan ya da burundan çeşitli yöntemlerle solunabilir. Fakat, zehirli dumanı içe çekmenin hiçbir güvenli yolu yoktur.

Beyniniz bir daha asla eskisi gibi olmayabilir.

Uçucu maddelerdeki zehirler çok fazla beyin hücrelerini öldürür. Uçucu maddeleri kötüye kullanan insanlar hafıza, öğrenme ve düşünmede zorluk çeker.

Beyninize zarar verdiğinizde, bu vücudunuza da zarar verir.

Uçucu maddeler, beyindeki nöronların dışını kaplayan koruyucu miyelin kabuğuna zarar verir. Miyelin, mesajların sinir hücrelerinde hızlı ilerlemesine yardımcı olur. Miyelin kabuğuna bir zarar geldiğinde, mesajlar çok yavaş ilerler. Bu da, kas kasmaya, titremeye ve hatta yürümeye ve konuşmada zorluklara neden olur.

Uçucu madde kullanımı, depresyon riskini artırır.

Uçucu maddeler, kullanıcının duygu durumunu değiştirir. Kullanıcı hüzünlü bir duygu haline geçer. Yaşama karşı bir umudu ya da güzel düşünceleri kalmaz. Doktorlar bu duruma depresyon diyorlar.

Duyma duygunuzu kaybedebilirsiniz.

Sprey boyalar ve yapıştırıcılarda bulunan toluen kimyasalı, temizleyici ve düzeltici sıvılarda bulunan trikloroetilen, duyma kaybına neden olabilir.

Zarar kemiklerinizin içine kadar gidebilir.

Benzen ya da benzin kullanımı, kemikliliğinize zarar verebilir.

Zarar beyin ve kemikleriniz ötesine de gidebilir.

Sürekli uçucu madde kullanımı, kalp, akciğer, karaciğer ve böbreklerinizde ciddi hasarlara yol açabilir.

lanılan haşhaş bitkisinden elde edilen çok güçlü maddedir. Afyon, morfin ve kodeinlerle birlikte opiyat sınıfına girer. Her ne kadar, eroinin tıbbi bir kullanımı olmasa da, morfin ve kodein gi-

bi diğer opiyatlar kanser gibi ağırlı hastalıkların tedavisinde ve tıbbi işlemlerde kullanılırlar. Bir doktor gözetiminde kullanıldığında güvenli ve çoğunlukla bağımlılık yapmayan opiyat-

lar, düzensiz kullanıldığında bağımlılığı tetikleyebilirler.

Opiyatlar, güçlü etkilerini beyinde ve vücudumuzda yaygın olarak bulunan opiyat reseptörlerini etkinleştirerek ortaya çıkarırlar. Opiyat beyne ulaştığında, hızlıca beyin pek çok bölgesinde bulunan opiyat reseptörlerini etkinleştirir ve beyin ilgili bölümlerini içeren bir etki üretir.

Eroin, kimyasal yapısından dolayı beyne diğer opiyatlardan daha çabuk girer. Belki de madde bağımlılarının öncelikli tercihi olmasının nedeni budur.

Eroin, beyinde bulunan opiyat reseptörünü etkinleştiren morfine çevrilir. Morfin ödül sisteminde, opiyat reseptörlerini etkinleştirir. Bunun sonucunda çok miktarda dopamin salgılanır. Bu, kısa süren ve ardından birkaç saatlik bir rahatlamayı getiren şiddetli bir kendini iyi hissetme durumuna yol açar.

Opiyatlar, aynı zamanda doğrudan beyin sapındaki solunum merkezine etki eder ve buradaki etkinliklerin yavaşlamasına yol açar. Bu, solunum hızında yavaşlamayla sonuçlanır. Yüksek miktarlardaki eroin gibi opiyatlar, solunum merkezinin solunumu tümüyle sona erdirmesine neden olabilir.

Beynimizde Neler Oluyor?

Vücudumuzda olup biten her şeyi, beynimizin farklı bölgeleri denetler. Bu nedenle, maddelerin vücudumuzda neden oldukları etkileri anlamak için, beynimizin bazı bölümlerinin işlevlerini mercek altına almak işimizi kolaylaştıracaktır. Özellikle de, beyin kabuğu, beyincik, beyin sapı ve limbik sistem ve nükleus akkumbens.

Limbik Sistem

Limbik sistem, beyin sapının en tepesinde ve beyin kabuğunun altında kalan yapıların adıdır. Aynı zamanda duygusal beyin olarak da bilinir. Limbik sistem yapıları, özellikle korku, kızgınlık ve cinsel davranışlarla ilgili duygular gibi yavaşsal pek çok duygu ve güdülerimizde rol alır. Çoğu bilimadami, steroidlerin tam bu kısma etki ettiklerini düşünüyorlar.

Nükleus Akkumbens

Nükleus akkumbens, beynimizdeki ödül döngüsünün üzerinde yer alıyor. Yaşamımız için önemli bir şey yaptığımızda, örneğin acıkıp da yemek yediğimizde, ödül döngüsü etkinleşiyor. Kokain gibi, bağımlılık yapan pek çok madde aynı zamanda bu döngüyü de uyarıyor. Üstelik, bu uyarı besin gibi doğal ödüllere göre çok daha etkili oluyor. Beyin, hangi etkinliğin bu döngüyü çalıştırdığını hatırlıyor. Bu yüzden acıktığımızda yemeğe aş eriyoruz. Madde kullananların, zaman zaman maddeye aş ermeleri de yine bu yüzden.

Beyin Kabuğu

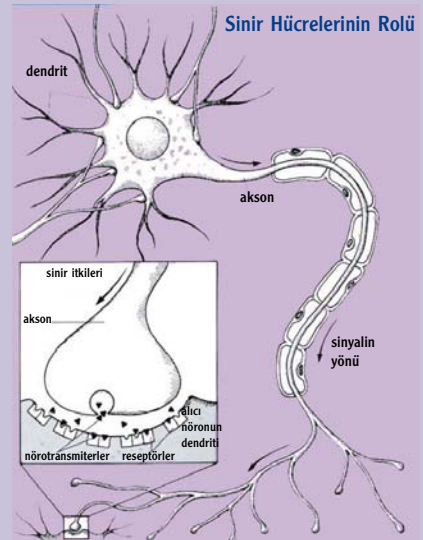
Beyin kabuğu, insan beyninin en gelişmiş kısmıdır. Düşünmek, algılamak, üretmek ve dil kullanmakla sorumludur. Yaptığımız işin bilincine varmamızı bu bölüm sağlar. Herbiri farklı bir işlevi denetleyen bölümlere ayrılır. Örneğin, görme, duyma, konuşma, hareket, planlama, dokunma ve koklama işlevlerinin herbiri farklı bir bölge tarafından denetlenir. Esrar, beyin kabuğunun işini yapmasını zorlaştırır.

Beyin Sapı

Beyin sapı, beyinle omuriliği birbirine bağlar; kalp hızı, nefes almak, yemek yemek ve uyumak gibi temel işlevleri kontrol eder. Eroin, bu bölgeyi etkileyerek solunumu yavaşlatır.

Beyincik

Beyincik, beynimizin yalnızca 8'de 1'ini kaplar. Bu bölüm, tekrarlı hareketler, denge ve bedenini genel durumu için beynin talimatlarını düzenler. Uçucu maddeler, beyin bu kısmına zarar verir.

Beyin, milyonlarca sinir hücresinden oluşur. Mesajlar da, işte bu sinir hücreleri aracılığıyla gitmesi gereken yerlere iletilirler. Sinir hücreleri, aralarındaki iletişimi sağlamak için, sinyal iletilicileri (nörotransmitter) kullanırlar. Bunlar, beyin tarafından üretilen kimyasal moleküllerdir. İşte, bu maddeler büyüklük ve şekil olarak, beyin kimyasallarına çok benzerler ve hücreler arasındaki bu iletişimi bozarlar. Doğal olmayan duyguların oluşmasını bu yolla sağlarlar. Bu duygular yalnızca dakikalar sürerken, ödül döngüsündeki beyin hücresindeki değişiklikler çok daha uzun sürebilir.

Kokainle İlgili Merak Ettikleriniz

Kokain nedir?

Kokain, beyaz renkli, toz şeklinde bağımlılık yapan uyarıcı bir maddedir.

Nereden gelir?

Güney Afrika'da yetişen koka ağacının yapraklarından elde edilir.

Kokain neden tehlikeli?

Kokain kalbi hızlandıran ve kan damarlarının daralmasına neden olan bir uyarıcı maddedir. Düzensiz kalp atışlarına, kalp krizine, göğüs ağrılarına, nefes alma sorunlarına, yüksek ateş, felç, kriz, baş ağrısı, karın ağrısı ve mide bulantısına neden olabilir. Aynı zamanda bağımlılık yapar.

Kokain öldürür mü?

Evet, kokainden kaynaklı kalp krizi, felç, yüksek ateş, ve solunum durması dediğimiz nefes alma sorunları ölümcül olabilir. Genç ve sağlıklı bir insanda bile bu olabilir.

Kokain beyne ne yapar?

Dopamin, beynin ödül döngüsünü tetikleyen bir beyin kimyasalıdır (nörotransmitter). Normalde, dopamin, nöronun reseptörüne bağlanır. Sonra da salgılandığı nöron tarafından geri alınır. Kokain beyne girdiğinde, bu dopamin geri alımını engeller ve sinapsda dopamin birikmesi olur. Bu, beynin ödül döngüsünde aşırı etkinliğe neden olur.

Dopamin birikmesi neden kötü?

Dopamin birikmesi kötü, çünkü çok kısa bir zaman için çok büyük bir haz duygusuna neden olur. Bu, iki soruna neden olur: beyin, bu haz etkinliklerinin tekrarlanmasını ister. İkincisi, araştırmalar, uzun süreli kokain kullanımının, beyindeki dopamin miktarı ya da dopamin reseptörlerinin sayısını azalttığını gösteriyor. Bu olursa, kullanıcı bir daha kokain olmadan haz duygusunu yaşayamaz ve kendini kötü hissetmemek için her zaman daha fazlasına ihtiyaç duyar.

TED Ankara Koleji İşbaşında

TED Ankara Koleji'nde, uzmanlarla birlikte Danışmanlık ve Rehberlik Merkezi adı altında çeşitli çalışmalar yapılıyor. Madde Kullanımı ve Bağımlılığı ve Kitle İletişim Projesi kapsamında, öğrencilerin bilgilendirilmesi için hazırlanmış bir eğitim paketi, 8. sınıf ve lise hazırlık dönemindeki tüm öğrencilere uygulanıyor. Amaç, mezun olurken tüm çocukların bu konuda bilinçlendirilmiş olması. Ve elbette, medyada, özellikle ergenlik dönemindeki çocukların merakını uyandıracak şekilde çıkan haberlerin aksine, çocukların bu konuda doğru bilgilerle donanmasını sağlamak.

Esrarın Etkileri

Esrar (Marihuana), hint keneviri (*Cannabis sativa*) bitkisinin kurumuş yaprak ve çiçek kısımlarından elde edilir. İçinde bulunan maddeler arasında esrarın bütün belirtilerini veren esas madde tetrahidrocannabinol (THC). Kullanıldıktan birkaç dakika sonra etkisini sakın bir mutluluk olarak gösteren esrar, duyuşsal algılama ve koordinasyonu etkileyen beyin mesajlarını değiştirir. Bu, kullanıcının görme, duyma ve his uyarılarını farklı algılamasına ve yavaş tepkiler göstermesine neden oluyor.

THC, beyinde özelleşmiş kanabinoid reseptörüne bağlanır. Bu reseptörlere

bağlandığında, sinir hücreleri arasında ki iletişime müdahale eder.

Beynin hipokamp, beyincik ve beyin kabuğu gibi bölgelerinde bu reseptörlerden bolca bulunur.

Araştırmalar, THC'nin beyindeki ödül döngüsünü uyaran dopaminin salgılanmasını tetiklediğini gösteriyor.

Anabolik Steroidler

Bazı insanlar, kaslarını geliştirmek için yasadışı anabolik steroidler kullanıyorlar. Ancak, steroidler kaslardan fazlasını da etkiliyor.

Anabolik steroidler, erkek cinsiyet hormonu olan testosteronun yapay versiyonu. Kullanıcı steroid aldığı zaman,

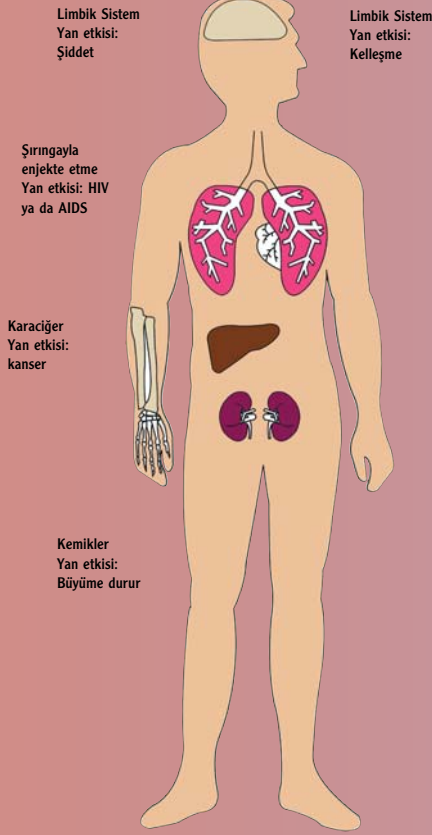
vücudundaki hormon dengesi bozulur. Hormonlarda karışıklık olması, vücudu da karıştırır. Erkekler kandını özellikler, kadınlarda erkeksi özellikler edinebilirler. Örneğin, erkeklerin göğüsleri büyüyebilir, bu duruma "gynecomastia" denir. Kadınlarında yüz ve vücut tüyleri çıkabilir ve sesleri kalınlaşır. Her iki cinsiyette, kelliğe karşı karşıya gelebilir.

Bu maddeler, yanı zamanda özellikle ergenlik çağındaki gençlerde, büyümeyi önleyebilir. Çok fazla hormon olduğunda, beyin vücudun artık olgunlaştığını düşünerek yanılır ve kemiklerin daha fazla büyümesini durdurur. Yani, ergenlik çağındaki gençler, asla asıl boylarına ulaşamaz.

Anabolik steroidler, aynı zamanda

İlaç Adı	Sokak İsimleri	Kısa Süreli Etkisi	Sağlık Riskleri
Kokain	Kok, krek, cennet tozu, buz, dinamit, kar, kar kuşu, kaydırmaca, pul, şampanya, yaprak.	Kalp atışının hızlanması; yüksek kan basıncı, düzensiz kalp atışı; uyarılmış ve aşırı mutluluk, iştahsızlık	Düzensiz kalp atışı; iştahsızlık; kilo kaybı; göğüs ağrıları; baş ağrıları; kötü beslenme; kalp krizi; yüksek vücut ısı; nefes zorluğu; felç; kriz; HIV/AIDS; ölüm
Eroin	Mal, beyaz, toz, beyaz kelebek, kağıt üstü, haşhaş, kireç, kar, cevher, kız, beyaz peynir, ilaç, junk, H (Eyç), staff, charlie, something.	Ağrı kesici, mutluluk verici; mide bulantısı; uyku verici	Düzensizlik, kabızlık, yürüyüş bozukluğu; nefesde yavaşlama ya da durma; HIV/AIDS; bilinç kaybı; koma; ölüm
Uçucu maddeler	Gülme gazı, poppers, snappers, whippets	Çekingeliğin kabolması; baş ağrısı; mide bulantısı ya da kusma; sözü ağızda gelerecesine konuşma; koordinasyon bozukluğu	Kas kasilması ve zayıflaması; bilinç kaybı; depresyon; öğrenme ve hafıza bozukluğu; kalp ve sinir sistemi hasarları; ani ölüm.
LSD	Asit, büyük şef, mavi asit, mavi cennet, trip.	Algılama ve duygularda değişme; mide bulantısı	Gerçeklikten uzaklaşma; süren algılama sorunları; vücut ısı, kalp atışı ve kan basıncının artması; uykusuzluk; zayıflık; titreme
Marihuana (esrar)	Ot, mal, duman, keyif, gonca, aptal otu, kaynar, plaka, ciğaralık, joint, herb, boom, Mary Jane, nane.	Coşku; değişik algılama; tepki ve düşünmede yavaşlama; koordinasyon bozukluğu; iştah artması	Öksürme; kilo alma; solunum hastalıkları; kalp atışında artış; endişe; panik atak; öğrenme ve hafıza sorunları
MDMA (ekstazi)	Pıt, ferrari, mercedes, şirin baba, zoro, kiraz, güvercin, red bull, XTC, eğence uyuşturucusu	Kalp atışı ve kan basıncının artması; coşku; zihin uyanıklığı; değişik algılama; dokunsal duyarlılıkta artış; başka biriyle özdeşleştirme duygusu	Tehlikeli derecede yüksek vücut ısı (hipertermi); karaciğer ve böbrek hasarları; kalp hasarları; öğrenme ve hafıza sorunları
Steroidler	Roids, juice	Fazla mesai, kas yapma etkileri; sarhoşluk etkileri olmaz	Düşmanlık; saldırganlık; sivilce; büyümeyi engelleme; yüksek kan basıncı; böbrek hasarı; karaciğer hastalığı; kelliğe; erkeklerde göğüs genişlemesi; kadınlarda yüz tüyleri ve sesde kalınlaşma; HIV/AIDS

Steroidlerin vücudumuz üzerindeki etkileri

beyne de zarar verir. Duygu durumuyla ilgili kısım olan Limbik sistem üzerindeki etkileri yüzünden, cinayete varabilen bir şiddet haline ya da, görülmemiş bir şiddet ve kavga durumu yaşatabilir. Bu duruma "roid rage" denir.

Bazı kullanıcılar bu maddeleri, hap şeklinde kullanır; fakat, bazıları şırıngayla damara enjekte ederler. Şırıngaların ortak kullanılması HIV ya da

Parti İlaçları

MDMA (Ekstazi): Ekstazi, karışıklık, depresyon, uyku sorunu ve ciddi endişe gibi psikolojik sorunlara neden olabilir. Aynı zamanda, bayılma, mide bulantısı, kas gerilmesi, bulanık görme, istem dışı diş sıkma, ve üşüme ve terlemeye neden olabilir. MDMA vücudun sıcaklığı ayarlama becerisini etkileyebilir. Bu da, tehlikeli bir yüksek ateşe neden olabilir. İlaç vücuttan atıldığında, madde'nin bazı yan etkileri kalır. Depresyon gibi duygular maddenin alımından birkaç gün sonra ortaya çıkar. Hayvanlarla yapılan çalışmalar, MDMA'nın beyin hasarlarına yol açtığını gösteriyor. Bu aynı zamanda insanlarda da olabilir.

LSD: LSD, serotonin molekülünün reseptörlerine bağlanıyor. Beynin normal işleyişinde, serotonin molekülü kendi reseptörüne bağlanıp onu etkinleştiriyor. Sonra da salgılandığı nöron tarafından tekrar hücreye geri alınıyor. Ancak, LSD devreye girdiğinde işler biraz değişiyor. Bu kez, serotonine özel reseptörlere LSD bağlanıyor ve onları etkinleştiriyor. Üstelik, reseptöre sıkıca bağlanarak daha fazla etkinleşmesine neden oluyor. Serotonin molekülü, beyin fonksiyonlarında çok fazla role sahip olduğu için, reseptörünün LSD tarafından etkinleştirilmesi, hızlı duyu değişimleri, algıda değişimler ve yüksek dozlarda alındığında

da, yanılma ve görsel sanrılar gibi çeşitli etkilere yol açıyor.

Metamfetamin: Metamfetamin, "haz döngüsü" üzerinde, sinapsda bulunan nörotransmitterlerin miktarlarını değiştirerek etki ediyorlar. Ancak, bunu kokainden farklı bir yolla yapıyorlar. Metamfetamin, kimyasal olarak dopamin ve norepinefrine benzer. Etkilerini, beynin bazı bölgelerinde dopamin ve norepinefrinin sinapslara salgılanmasına neden olarak gösterir. Normalde, fazla dopamin ve epinefrin, enzimler tarafından parçalanabilir; fakat, metamfetamin bu parçalanmayı engeller. Sinapsda yüksek miktarda dopamin bulunması, haz ve mutluluk duygularına neden olur. Fazla norepinefrininse, metamfetaminin aşırı uyanıklık ve dinç olma etkilerinden sorumlu olabileceği düşünülüyor. Metamfetamin beyindeki etkileri bunula kalmıyor. Laboratuvar hayvanlarıyla yapılan araştırma, tek bir yüksek dozlu metamfetaminin ya da düşük dozda uzun süreli maruz kalmanın, beynin belirli bölgelerindeki dopamin üreten sinir hücrelerinin yüzde 50'ye kadarlık bir kısmına zarar verdiğini göstermiş. Şuanda, sürekli metamfetamin alımının, insan üzerinde uzun dönemli etkileri üzerine çalışmalar yapılıyor. Her ne kadar etkileri henüz tam olarak bilinemesi de, bilimadamları, dopamin üreten nöronların sayılarındaki hızlı azalmanın Parkinson hastalığının belirtilerine yol açabileceğine inanıyorlar.

AIDS'in yayılmasına yol açabilir. Son olarak, steroidler ölümcül bir kalp krizine neden olabilir. Karaciğerde kist oluşumu ve kansere neden olabilir.

Tedavide İlk Adım

Madde bağımlılığıyla mücadelede en önemli adım, gençlerin bu konuda doğru şekilde bilgilendirilmeleri. Son-

terapisi başlıyor. Hastalara, maddeye başlama nedenleri ve neden bırakmadıkları yani motivasyonu artırma denen oniki adımlı bir grup terapisi uygulanıyor. Çarşamba günleri "tatlı Çarşamba" dedikleri, hastalar tarafından düzenlenen, daha çok sosyal ilişkiyi artırmaya yönelik, bazen müzikli, pasta-lı çörekli bir toplantı oluyor. Perşembeleri, sinema gösterimi yapılıyor. Ancak, özellikle uçuşu madde kullanan çocuklarda katılım yeterince sağlanamıyor. Çünkü bunlar dikkatlerini uzun süreli toplayamıyorlar. Bunun yanında, bu konuda eğitilmiş bir uzmanla sanat terapisi düzenleniyor. Uğraş ve sanat terapisi odasında, kuru boya, pastel boya ya da içeriğinde tiner olmayan sulu boya tarzında boyalarla resim yaparak, duygularını resim aracılığıyla ifade etmeleri sağlanıyor. Hastalar, kendilerini motive etme, toplumsal olarak yerlerini tekrar nasıl edinebilecekleri, sorumluluklarını tekrar nasıl alabilecekleri, madde kullanma davranışında başkalarının değil de kendilerinin sorumluluklarının ne olduğuna dair tekrar düşünmelerini sağlamaya yönelik bir tedavi görüyorlar. Bunun yanında biyolojik olarak bir yoksunluk oluşuyorsa, ilaçlarla o belirtilerin yatışması sağlanıyor.

AMATEM'de Tedavi

Madde bağımlılığı tedavisi için hemen hemen tüm üniversite hastanelerinin ilgili birimleri bulunuyor. Ancak, bu tedaviler yoğunluklu olarak Alkol ve Madde Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Merkezlerinde (AMATEM) yapılıyor. Bu merkezlerden biri de, Ankara Numune Hastanesi bünyesinde Ankara'da kurulmuş. Burası, iki bölümden oluşuyor. Bölümlerden biri, yalnızca uçuşu madde kullanan çocuklara yönelik. Bir de, alkol ve madde kullanan hastalar için bir bölüm var. Burası 51 yataklı bir hastane. Hasta, tedavi için başvurduğu andan itibaren, yatarak ya da ayakta hangi tedavi programı için uygunsa tedaviye alınıyor. Tedavi en fazla 3-4 hafta sürüyor. İlk önce, arındırma ünitesinde, serum tedavisi ve çeşitli ilaçlarla vücuttan maddenin arındırılmasına çalışılıyor. Ondan sonra hastanın tedavi programına katılımı sağlanıyor. Hergün sabah 8'de program başlıyor. Kalkıyorlar, yataklarını düzenliyorlar ve beden eğitimi öğretmeniyle birlikte sabah sporu yapıyorlar. Bazen yürüyüş, bazen voleybol, kışın kapalı spor salonunda kondisyon çalışması ve masa tenisi oynuyorlar. Daha sonra, grup

rasında, tedavi, topluma geri kazandırma ve zararı azaltma çalışmaları takip ediyor bu adımı. Bilgilendirme aynı zamanda, gençlere bazı beceriler kazandırmayı da amaçlıyor. Bu becerilerden en önemlisi, "hayır" deme becerisi. Gençler arasında yapılan araştırmalar, madde denemelerinin öncelikli nedenlerinin merak ve arkadaşlıklar olduğunu ortaya koyuyor. Bu nedenle, hayır deme becerisinin temelinde de, aslında kişinin kendini dış etkilerden koruması ve kendi kararlarıyla davranması yatıyor. Yani, gençleri dışlanma gibi endişelerden uzaklaştırıp, "hadi canım sen de, süt kuzusu! Annen kızardı mı, onun için içmiyorsun" gibi bir cümleye, "hayır, bu benim tercihim!" diyebilecek olgunluğa getirmek amaçlanıyor. Eğitimin temeli bunun üzerine kurulu.

Milli Eğitim Bakanlığı'da bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmek için kolları sıvamış durumda; 3 aylık eğitimlerle önce rehber öğretmenleri eğitmeyi, sonra da öğretmenleri aracılığıyla öğrencilere ulaşmayı hedefliyorlar.

Banu Binbaşaran Tüysüzöğlü

Kaynak: www.nida.nih.gov